

Velikonoční Sborové listy 2014

Českobratrská církev evangelická, sbor Mšeno u Mělníka

Není-li Boha

Není-li Boha, pak je vše dovoleno, říká Ivan Karamazov ve světoznámém románu F.M.Dostojevského. I když citát patrně není přesný, myšlenka je jasná – není-li Boha, pak je svět vydán napospas bezuzdným lidským choutkám a v posledu anarchii. Bůh je garantem toho, že není vše dovoleno. Na této představě jsou založena mnohá kázání kazatelů a varování všemožných moralistů.

Pohlédneme-li však jen letmo do dějin lidstva, vidíme, že dovoleno už bylo vše. O tom věděl Fjodor Michailovič nejvíc, a to ještě nic nevěděl o zvěrstvech 20. století.

Vyjde to tedy nastejno, je-li, či není-li Boha, vše je očividně dovoleno a je jedno, dělo-li se to kdy pod záštitou Boha křesťanského či Boha-Alláha nebo čehokoli jiného. Kdyby nebylo úplně vše dovoleno, jak by mohl být ukřižován Ježíš Nazaretský!

Otázka tedy nestojí, je-li, nebo není-li Bůh, ale spíš: jakou cenu mají svědectví proroků (a podobně nadaných lidí) o Boží vůli - a to i kdyby Boha nebylo? Jsou nám co platná svědectví lidí, kteří mluvili a jednali pod tlakem a na výzvu něčeho, čemu říkali Bůh (nebo třeba Duch)- i kdyby Boha nebylo?

Ano, jsou, i pro toho, komu vadí náboženský kolorit a zprofanovaný pojem Bůh. Tito svědci jsou jedinou cestou, kudy do tohoto světa

přichází to, co v něm není, ale být má a musí, aby svět nezhylnul, ale měl vůbec nějakou budoucnost.

Ježíš Nazaretský měl a má mnoho titulů. Mistr (rabbi), Syn člověka (dle významu u proroka Daniele), Kristus (Mesiáš), Syn Boží i Spasitel (dle apoštolů). Všechno jsou to náboženské tituly. Pro ty, kterým to vadí, byl ryzí člověk ve službě ryzí budoucnosti.

Pod heslem nové skutečnosti, zvané Boží království, shromáždil kolem sebe skupinu přívrženců (učedníků). Hnutí však dostalo těžkou ránu zakladatelovou popravou, které se Ježíš odmítl vyhnout.

Podle evangelisty Jana se vše událo v režii Boží. Ježíš, vykonav své poslání na zemi, vrací se oslaven k Bohu, odkud přišel, a za sebe posílá na zem Ducha svatého. Nestalo se nic, co by Bůh neměl v každém okamžiku pod kontrolou.

Není-li Boha, i pak můžeme pašijní vyprávění číst jako jedinečný příběh o vítězství skrze prohru (za jedinečných okolností), což nelze jednoduše napodobit, ale čím se lze inspirovat v životě veřejném i soukromém.

Jan Kozlík

Besedy o současnosti a budoucnosti sboru

Stejně jako v ostatních sborech naší církve probíhá i u nás debata o současnosti a budoucnosti sboru, ke které vyzvala sbory synodní rada. Jde o reakci na odluku církve od státu, k níž postupně dojde na základě schváleného zákona o „církevních restitucích“. V našem sboru zatím proběhly dvě besedy – v lednu a v březnu, celková účast 18 lidí. Tématem první besedy bylo „Jací jsme?“ a hovořilo se o tom, k čemu je evangelický sbor ve Mšeně, co pro nás znamená, co od něj očekáváme, co se nám v něm daří a co ne. Druhá beseda se týkala svědectví evangelia, bohoslužeb a vztahu sboru s veřejností. O těchto besedách a vůbec o situaci jednotlivých sborů a jejich postoji k očekávaným změnám se mluvilo také na seniorátním setkání v březnu 2014 v Nymburce, kde náš sbor zastupoval bratr kurátor Kozlík a já.

Z názorů, které při besedách v našem sboru zazněly: Sbor je duchovní opora, setkání s lidmi, společenství s ostatními věřícími. Sbor se v posledních letech více otevřel navenek, probíhá mnoho nových aktivit,

lidé vnímají sbor víc než dříve a respektují ho. Je důležité, že se lidé dovídají, že sbor tu je a funguje. Sbor je něco jako rodina a musí to v něm také tak fungovat, aby byl důvěryhodný pro lidi zvenčí a aby jim měl co nabídnout. Sbor by měl nabízet podporu a pomoc lidem, kteří jsou v nouzi, a měl by více oslovovat veřejnost nabídkou křesťanských témat a křesťanských postojů k aktuálním problémům.

Na smysl besed si mohl každý účastník udělat vlastní názor. Pro mě byly přínosné a jsem rád, že se do nich náš sbor zapojil. Další besedy by měly následovat v průběhu roku.

Luboš Skopec

Vzpomínka na Jiřího Pavelku, dlouholetého kurátora sboru ČCE ve Mšeně

*„Pobývej na této zemi jako host – já budu s tebou a požehnám ti.“
(Genesis 26,3)*

U příležitosti pátého výročí od úmrtí Jiřího Pavelky (21.4. 2009) a nedožitých osmdesátin (28.5. 2009) bych chtěla poprosit, abychom v tichosti a vážnosti vzpomněli na člověka hluboce věřícího, skromného a obětavého.

Velmi miloval svůj sbor. Ve své promluvě při výročním sborovém shromáždění – posledním před jeho smrtí – kdy mu již bylo velmi špatně, zdůraznil, abychom neopouštěli sborová shromáždění. Sbor znamená domov, kam mohu vždy přijít a budu rád viděn. Při všem, co nás dělí, můžeme být rádi, že Boží láska nás spojuje. V Bohu je náš pevný a orientační bod a základ.

Zůstala po něm biblická hesla a úvahy. Jeho životním heslem byla slova Žalmu 27,1 – „*Hospodin síla života mého, čeho se budu lekati?*“ Tím se řídil po celý život až do jeho odvolání do Boží milosti.

Já osobně vyznávám, že s vděčností děkuji Pánu Bohu, že jsme se mohli sejít. Základem je to, že každý z těch dvou jde ještě s někým jiným – neviditelným Bohem. Jen tehdy jsou lidé šťastní a jednotní, nerozkolísaní, když s nimi jde ještě neviditelný Pán a oni s Ním.

Na konec chci připomenout, že i my lidé můžeme v těžkých chvílích života vítězně zůstat nad věcí, objevovat laskavý Boží úmysl a tichým hlasem chválit Boha.

Mrtví patří stále do našeho života tím, jakou úctou a vzpomínku jim věnujeme.

Lydie Pavelková

Výroční sborové shromáždění 2. března 2014

Výroční sborové shromáždění bylo zahájeno po bohoslužbách v 10:30 a bylo řádně ohlášeno.

Počet hlasovných údů: 16 - viz příloha č.1

Předsedající: br. farář Michal Šimek

Nejprve byl schválen program sborového shromáždění.

Volby:

- zapisovatele: br. Kozlík
- ověřovatele zápisu: s. Svobodová a s. Pavelková Lydie
- revizorů účtů: s. Kryštofková a s. Sadílková.

1) zpráva faráře sboru:

Výroční sborová zpráva za rok 2013 – sbor ČCE ve Mšeně u Mělníka

Sbor českobratrské církve evangelické ve Mšeně měl k 31. prosinci 2013 118 členů.

Během roku zemřeli bratr Vladimír Jeník (jeho pohřeb se konal v obřadní síni na Novém hřbitově v Mladé Boleslavi).

Bohoslužby se konaly pravidelně každou neděli a ve svátky – celkem 56x s průměrnou účastí 18 lidí. Večeře Páně se konala 6x s průměrnou účastí 15 lidí. Kázali při nich farář Michal Šimek a členové mšenského sboru Jan Kozlík, Luboš Skopec a Zdenka Weiserová.

Jedny bohoslužby vedl farář sboru ČCE z Prahy Dejvic Petr Hudec – 22. září 2013, Farář Michal Šimek kázal recipročně v dejvickém sboru. Zpěv při bohoslužbách doprovázely na varhany a harmonium Veronika Skopcová, Zdeňka Weiserová a Libuše Semilská.

Setkávání mládeže - vzhledem k dojíždění na školy a časovým možnostem se během školního roku konalo jednou měsíčně po bohoslužbách. Děje se tak zpravidla 3. neděli

Během školního roku se jednou měsíčně v neděli paralelně s bohoslužbami konala nedělní škola - schůzky 2- 5 dětí. Tyto schůzky připravovala a vedla Helena Šimková. Děti vystoupily na dětské besídce, která se konala v neděli 22. prosince 2013.

Schůze staršovstva se konala pravidelně jednou měsíčně. Na staršovstvu se vedle běžných provozních záležitostí začala s ohledem na pokyn synodní rady řešit diskuse o budoucnosti sboru. Bylo rozhodnuto, že do ní budou zapojeni kromě členů staršovstva i další členové

Účetnictví vedl bratr Josef Maincl. Evidování sbírek a pokladnu měla na starosti sestra Iva Pavelková. Bratr Maincl se velkou měrou podílel na vyúčtování dotace na rekonstrukci rozvodu elektřiny ve sborovém areálu. Kontrolu sborového účetnictví provedli seniorátní účetní - sestra Jana Dobrkovská a seniorátní revizor – bratr Jiří Šmída. Nebyly shledány závažné nedostatky.

Stav budov fary i kostela měl na starosti jejich správce, bratr Michal Vidner. Potřebné opravy zajišťoval ve spolupráci s dalšími členy staršovstva. Během roku byla dovybavena kuchyňka elektrickým sporákem se sklokeramickou deskou a byl opraven odpad z kuchyňky.

Byl vyfrézován a vyvločkován komín na faře. V sobotu 24. srpna se konala brigáda na farní zahradě.

Konaly se rovněž bohoslužby v sousedním Domově seniorů ve Mšeně s tím, že zájemci měli možnost si s farářem popovídat nebo si domluvit individuální návštěvu Tyto bohoslužby jsou přirozeně ekumenické,

navštěvují je obyvatelé tohoto domu - členové našeho sboru a rovněž členové římskokatolické církve.

Zpravidla v pátek se konaly tři přednášky v rámci setkávání střední generace. Zváni byli všichni zájemci i mimo oblast sboru..

Během školního roku farář Michal Šimek pravidelně jednou měsíčně docházel do mšenské mateřské školy, kde v rámci biblického kroužku vyprávěl 7 dětem (od podzimu 2013 5 dětem (přihlásili je jejich rodiče) vybrané příběhy z bible.

Od října se pravidelně jednou za měsíc začalo scházet 7 dětí v rámci biblického kroužku na faře. Jde o děti, které dříve navštěvovaly biblický kroužek v MŠ Mšeno.

Během roku se uskutečnilo v rámci činnosti Klubu seniorů 6 setkání. Program určený všem zájemcům ze sboru i mimo něj připravoval farář Michal Šimek společně s mšenskými zastupitelkami Alenou Oupickou a Janou Švecovou (členka sboru) a knihovnicí mšenské knihovny Martinou Hanzlovou. Setkání se konala na půdě sboru a v městské knihovně.

Konaly se dva koncerty – Barokní koncert – vystoupení žáků a učitelů ZUŠ Mšeno a ZUŠ Mladá Boleslav (připravila Veronika Skopcová) a Adventní koncert Jaroslava Hutky (inicioval Michal Vidner, zorganizoval Michal Šimek)

Sbor se již potřetí zúčastnil celorepublikové akce „Noc kostelů“. Uskutečnila se v pátek 24. května pod záštitou mšenského starosty Martina Macha. Na farní zahradě se konala výstava nazvaná „Nostalgie. Žáci ZUŠ Mšeno zde vystavili na stromech grafiku na separačních plénách. Mottem výstavy bylo: „Hledání světla vzpomínek na své blízké. V modlitebně se promítal dokumentární film T. Škrdlanta o Přemyslu Pitterovi – „Milujte své nepřátele.“ Na zahradě se opékaly vuřty. Zájemci mohli vystoupit na věž kostela.a rozhlédnout se po kraji.

Uskutečnil se také sborový výlet. V sobotu 12. října se sedm členů sboru vypravilo do Českého ráje na hrad Trosky.

V dělné spolupráci s městem Mšeno a akademickým sochařem Petrem Císařovským se podařilo uskutečnit odhalení pamětní desky obětem holocaustu ve Mšeně. Mšenští Židé byli v lednu 1943 deportováni do Terezína a následně do koncentračních táborů. Všichni, podle posledních zjištění - šlo o 9 lidí - zahynuli. Pamětní deska byla odhalena při veřejném shromáždění, které se uskutečnilo v neděli 3. listopadu 2013 před Masarykovou ZŠ ve Mšeně. Sešlo se cca 80 lidí. Vedle členů sboru, místních občanů, autora návrhu desky Petra Císařovského se jako hosté zúčastnili ředitel Židovského muzea v Praze Leo Pavlát a senátor zvolený za místní region - Karel Kapoun z Doks.

Na začátku stál podnět bratra kurátora Jana Kozlíka, který dosud neexistující připomínku na mšenský holocaust cítil jako dluh obyvatel vůči svým bývalým spoluobčanům.

O dění ve sboru byli jeho členové, příznivci i nečlenové informováni prostřednictvím občasníku Sborové listy, které k vydání redakčně připravoval Michal Šimek, editorsky Luboš Skopec. Tisk sponzorsky zajišťoval člen sboru bratr Michal Vidner. Pozvánky na akce pořádané sborem byly pravidelně zveřejněny na plakátcích na různých místech Mšena.

Byly rovněž zasílány e-mailem do okruhu členů i příznivců sboru a na další místa včetně regionálních médií Mladoboleslavsko a Mělnicka,

Základní údaje o sboru včetně Sborových listů si může kdokoli přehledně na webové stránce sboru – www.msencce.wbs.cz. Odkaz na tuto stránku je uveden na webové stránce města

Ukazuje se, že sbor je v rámci komunity města Mšena respektovaným společenstvím.

Stále jde o společenství toužící po biblické a duchovní zvěsti. To by mělo zůstat centrálním důrazem neustále i přes obavy se zajištěním financování sborového provozu a práce kazatele.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, aby každý člen, kterému skutečně jde o sbor si sám pro sebe i v rozhovoru s ostatními ujasnil co pro něj sbor znamená. A následně, co bude ochoten a schopen pro sbor udělat. Nesmíme zapomenout, že centrem poslání sboru je slovo Boží a hledání naděje pro nás i naše okolí. V odpovědnosti vůči předkům i našim současníkům.

2. března 2014 Michal Šimek

Zpráva schválena.

2) Výroční zpráva o hospodaření roku 2013 a rozp. 2014

Zprávu přednesl účetní sboru br. Maincl:

Stav peněžních prostředků celkem k . 31.12.2013 ... 81.430,07
Z toho: pokladní hotovost 20.783,-
běžný účet v bance 60.647,07

Příjmy v porovnání s rokem 2012 v Kč

	2012	2013	rozp. 2014
Salár	59.900	48.700	55.000
sborové sbírky a dary	97.441	75.205	70.000
ostatní příjmy	11.260	43.333	41.000
dotace	7.200	9.000	10.000
Příjmy celkem	175.801	176.238	176.000
celocírkevní sbírky	11.365	15.230	15.000

Výdaje v porovnání s rokem 2012 v Kč

Náklady na provoz sboru	72.332	75.611	68.500
Náklady na opravu budov	305.615	51.607	30.000
Církevní odvody	13.316	16.526	18.300
Odvod PF	53.900	55.000	57.000

Ostatní náklady	4.924	4.507	3.000
Výdaje celkem	450.087	203.251	176.800
Výsledek hospodaření	-280.546	- 27.013	- 800

Ve Mšeně 22.2.2014.

Zpracoval ing Josef Maincl

Hospodářský výsledek v porovnání s rokem 2012 je již tvořen faktický rozdílem nákladů a výnosů. V roce 2013 jsme dostali do ekonomického vyjádření dotace na rekonstrukci elektroinstalace ve výši 239 tis. Kč, kterou jsme pokryli loňský hospodářský výsledek, který činil – 280 tis. Kč. Letošní výsledek činí – 27 tis. který vyjadřuje, tak jak jsem již říkal rozdíl nákladů a výnosů, což je v našem případě ztráta.

Podle účetních pravidel je potřeba tuto ztrátu zúčtovat proti vlastnímu jmění, účetně toto bude provedeno v roce 2014. K tomuto je potřeba souhlas sborového shromáždění. Proto vás žádám o souhlas s tímto účetním úkonem.

Zpráva schválena

3) výrok revizorů účtů za r. 2012: s. Sadílková – bez výhrad

4) promluva kurátora sboru:

Na jaře loňského roku rýsovala se na mé zahradě nebývale vysoká úroda vína. I hrozny byly nadobyčej velké a počátkem léta již některé krásně zrudly. V červenci se však zrání zastavilo, jakoby strom ztratil životní sílu a koncem srpna již bylo jasné, že úrodu může zachránit jedině slunné a dlouhé „babí léto“. To skutečně přišlo, ale jakkoli bylo dlouhé, zrání nepostoupilo ani o píd' a tak jsem v listopadu nemohl přátelům a známým rozdat ani jeden dozrálý hrozen vína.

Symbolika toho vína je tato: to babí léto naší církvi právě nastalo a bude trvat 17 let. Během té doby bude postupně až na nulu slábnout podpora ze strany státu. Zároveň přistanou na účtu církve peníze (dle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi), které synodní rada svěří finančním ústavům či investičním společnostem, aby je nějak zhodnocovaly.

Přes velkorysost zákona je jasné, že mnohé sbory se konce „babího léta“ vůbec nedožijí, zanikne pravděpodobně i náš sbor. Příčina, mám-li

zůstat u symboliky toho vína, je v tom, že z něho nějak vyprchala životní síla, zmizel duch.

Káva bez kofeinu, pivo bez alkoholu, láska bez bolesti, život bez vášně a zaujetí, tak mi připadají naše tradiční evangelické sbory. Pro mnohé – a to ukáží příští léta – je víra jen kosmetický doplněk úspěšného života. Úspěšného na zcela jiných principech než je víra, láska a naděje. Těm sbor nijak zvlášť chybět nebude.

Kam se ale podějí ti skuteční hledači Boha, Boží moudrosti v celé její hloubce, výši a šíři? Ti, co očekávají na Boží znamení? Mně vůbec nejde o chození nebo nechození do kostela, jde přeci o život!

Dějiny jsou zřejmě dialektický proces, a když něco umírá, zas někde jinde se něco nového rodí. Jsem starý člověk, ale rád bych ještě spatřil zrod toho nového.

5) Diskuse

Diskutující se soustředili na praktické možnosti jak posílit sborový život. Např. posunutím začátku bohoslužeb, aby bylo více času na setkání po nich (s. Skopcová), s. Šimková hovořila o možnosti přinést občerstvení s sebou (v termoskách). Br. Maincl se vyslovil pro besedy po bohoslužbách. Manželé Csemyovi hovořili o svých dobrých zkušenostech ze sboru v Kobylisích a o sborovém životě v USA. S. Skopcová se tázala na možnost vyučování náboženství ve škole. Br. Šimek věc sondoval a zjistil, že je lépe zvat děti na faru. Br. Skopec doporučoval pořádání sborových obědů.

Shromáždění skončeno v 11:45

Zapsal: br. Kozlík

Zápis ověřil:

s. Svobodová s. Pavelková

Velikonoce jsou svátkem radosti a obnovení přátelství

To tvrdí v minirozhovoru Ivan Skopec, člen skupiny mládeže evangelického sboru ve Mšeně.

Dozvěděl ses ve škole něco o tom, proč se slaví Velikonoce?

Tak ve škole jsem se o velikonocích moc nedozvěděl, snad jen že je to křesťanský svátek.

Těšíš se na Velikonoce?

Samozřejmě, jednak doufám v pěkné počasí a navíc každé volno se cení...

Máš nějaké plány na velikonoční prázdniny?

Zatím ne, uvidí se později.

Chodíš na pomlázku?

Na pomlázku jsem naposledy šel asi předloni, dřív jsem chodil každý rok. Teď chodím méně často.

Co pro tebe osobně Velikonoce znamenají?

Tak jednak je to svátek vzkříšení Krista, a pro mě je to svátek, kdy lidé obnovují přátelství mezi sebou a mohou se společně radovat.

Michal Šimek

Krátce

V poslední době vystoupil dvakrát ve mšenském evangelickém kostele pěvecký soubor Intermezzo pod vedením pana Karla Hornáka, V sobotu 21. prosince 2013 (Adventní koncert) a v sobotu 15. března 2014 (společné vystoupení s pěveckým sborem z Lysé nad Labem).

xxx

V neděli 23. března se u sborového oběda sešli účastníci diskuse o budoucnosti sboru. Oběd připravila sestra Drahomíra Vidnerová. Poprvé bylo využito zázemí nově vybudované sborové kuchyňky.

xxx

Filmový dokument „Zvláštní cesta Jana Kozlíka“ odvysílala Česká televize v neděli 23. března 2014. Medailon vykreslil osobnost kurátora

mšenského evangelického sboru Jana Kozlíka. Zájemci si ho mohou přehrát po rozkliknutí odkazu (je i na webových stránkách sboru):

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1185258379-cesty-viry/414235100051002-zvlastni-cesta-jana-k/>

xxx

Dynamicky se vyvíjející společenská situace na Ukrajině vyvolala diskusi při ohláškách v rámci nedělních bohoslužeb 26. 1. 2014 po oznámení, že náš sbor se připojil k podpoře zápasu na kyjevském Majdanu zvoněním na kostelní zvon. Postoje se různily od kritických poukazujících na použití násilí ze strany protijanukovyčovských radikálů na Majdanu až po jednoznačnou podporu zápasu ukrajinských aktivistů.

xxx

Mšenský podnikatel Vladimír Hulín - Mihalec (firma TERKO-CZ s.r.o.) ke své jarní nabídce topných koberečků do kostelů, kterou mailem obdržel náš sbor 10. března 2014, připojil toto prohlášení: „*Vzhledem k okupaci Ukrajiny ruskými vojsky jsme dnešního dne vyřadili z prodeje veškeré zboží, jehož EAN kód začíná čísly 460-469 – tedy zboží pocházející z Ruské federace. Zároveň sdělujeme, že pro naši výrobu nepoužíváme žádný materiál, o kterém bychom věděli, že pochází z této země. Náš bojkot Ruska se netýká jen nákupu materiálu a zboží, ale i prodeje. Od dnešního dne například nepřijímáme objednávky od pravoslavných církví, které spadají pod Moskevský patriarchát. Domníváme se, že podpora ochrany lidských práv je obchodu nadřazena ..“*

xxx

Staršovstvo sboru schválilo návrh pohřební služby pana Jiřího Najmana z Neratovic (má svoji pobočku ve Mšeně) na umožnění civilních pohřebních obřadů ve mšenském evangelickém kostele.

xxx

Pravděpodobně v některém z volných květnových svátečních dní se uskuteční sborový výlet. Datum konání bude ještě upřesněno.

xxx

Evangelický sbor ve Mšeně se připojil k celostátní akci Noc kostelů. Uskuteční se v pátek 23. května 2014 v evangelickém kostele ve Mšeně. S programem bude veřejnost včas seznámena. Záštitu nad akcí převzal mšenský starosta pan Martin Mach.

Michal Šimek.

„I mlčení je lež“ – film o Přemyslu Pitterovi na konferenci pro učitele

Na konferenci o výuce soudobých dějin „I mlčení je lež“, která se konala v Ostravě ve dnech 12.-13. prosince 2013, jsem zhruba stovce účastníků z pověření sboru Českobratrské církve evangelické v Praze – Dejvicích prezentoval DVD s filmem o Přemyslu Pitterovi – „Milujte své nepřátele“ a také ho nabídl ke koupi. O tuto prezentaci projeví zájem sami pořadatelé - občanské sdružení PANT – ti tuto akci pro učitele základních a středních škol z celé ČR uspořádali ve spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů..

Na vystoupení ve čtvrtek 12. prosince jsem měl 20 minut. Koncipoval jsem je tak, že jsem vybral 5 sekvencí dokumentárního filmu v délce 11 minut. Po úvodním představení DVD jsem postupně procházel etapami života Přemysla Pittera a vždy na vhodném místě nechal promítnout příslušnou sekvenci (**Miličův dům v Praze na Žižkově** - péče o děti ze sociálně slabých rodin; **Pobyťový dům postavený v Mýtě u Rokycan** – židovské děti navštěvují školu za Protektorátu a deportace židovských dětí a jejich matek do koncentračních táborů; **Násilnosti Čechů vůči bezbranným Němcům v květnu 1945 v Praze** a Pitterova kritika tohoto dění v kázání 27. května 1945; **Akce Zámky** – spolužití několika stovek židovských a německých dětí soustředěných na několika zámcích v okolí Prahy v letech 1945-47; **Kázání P. Pittera z roku 1970** – výzva k odpuštění).

Protože jsem mluvil k pedagogům, zminil jsem též o Pittrově spolupráci se švýcarskou učitelkou Olgou Fierzovou, pedagogem Ferdinandem Krchem a dalšími. Jejich pedagogické metody patřily totiž k tomu nejlepšímu, co se v době 1. republiky v Československu konalo. Připomněl jsem názor učitele dějepisu, češtiny a základů společenských věd Osmiletého gymnázia v Mladé Boleslavi – Radka Kotlaby – podle něj by stálo za to zpracovat historii využívání těchto metod od doby působení Ferdinanda Krcha na začátku 20. let minulého století v Krnsku u Mladé Boleslavi až po aktivitu v Miličově domě v Praze..

Své vystoupení jsem zakončil úryvkem z textu Pavla Kosatíka z bookletu DVD o tom, jak P. Pitter v české společnosti stále čeká na

své ocenění. Domnívám se na základě reakcí a zpětných vazeb po mém vystoupení, že prezentace splnila svůj účel.

Zájemci si koupili 24 ks DVD a 28 ks knihy Olgy Fierzové Dětské osudy.

Michal Šimek

Z křesťanství se stalo náboženství. Ale kde je víra?

Že se rozpadají staré dobré hodnoty a měly bychom se k nim vrátit? Určitě ne. Dle evangelíka Jan Kozlíka je iluzí myslet si, že v minulosti bylo lépe.

„Samozřejmě, Vánoce jsou svátky konzumu. Obchodní řetězce by jako první protestovaly proti nějaké změně,“ konstatuje Jan Kozlík.

Chybí moderní společnosti hodnoty a může je dodat křesťanství? Může zlidštit svět, v němž je nám dáno se pohybovat? Jsou náboženství a víra zaměnitelná synonyma, nebo je nutno mezi nimi rozlišovat? O tom vedla ČESKÁ POZICE rozhovor s Janem Kozlíkem, bývalým mluvčím Charty 77 (v roce 1983) a kurátorem farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Mšeně u Mělníka.

Jan Kozlík se ale dotýká i mnoha jiných problémů, například polistopadového vývoje církvi, k němuž je velmi kritický: „Já očekával po listopadu 1989 nějaké pokání, pokání nad vlastním selháním, a tím nastavení morálních pravidel. Církve měly být prvními, kdo měl uznat své podílnictví, svou vinu, kolaboraci. Ale co se stalo? Vyhlásily se za oběť! A tak se za oběť postupně vyhlásili všichni.“

ČESKÁ POZICE: Vánoce a křesťanství patří k sobě...

KOZLÍK: Pozor, to sice souhlasí, patří to k sobě. Vánoce jsou křesťanské svátky, ale nejsou původní křesťanské svátky. Vznikly někdy ve druhém století, do té doby křesťany absolutně nezajímalo, kdy se Ježíš narodil a za jakých okolností. Otázka stála jinak, a to: Kdy přijde podruhé?

ČESKÁ POZICE: To je vlastně zvláštní. Původní křesťané čekali na příchod mesiáše, vyhlíželi nějaké náznaky, že přichází. Dívali se s nadějí do budoucna, a najednou dochází k obratu; začínají propátrávat minulost. Cím to?

KOZLÍK: To je trochu složitější. Myslím si, že jakmile křesťané zjistili, že ten příchod se oddaluje, tak se začali zabydlovat ve světě jako nové náboženství. Toužili mít svá kultická období, své svátky, cosi, co by rozdělovalo rok na sakrální a profánní čas.

ČESKÁ POZICE: Máte pocit, že křesťanství v naší společnosti ještě plní nějakou funkci? Že žije? Říká se přece, že jsme jedna z nejateističtějších společností...

„Náboženství jistě nějakou funkci plní – podobně jakou spousta jiných spolků“
KOZLÍK: Ta otázka souvisí s jiným problémem, s otázkou: Co to vlastně je křesťanství? I když je dost hlasů, které to popírají, já stále trvám na rozdílu mezi náboženstvím a vírou. Náboženství jistě nějakou funkci plní – podobně jakou spousta jiných spolků. Jestliže mají lidé potřebu se nad něčím scházet, vytvářet spolky, tak církve jsou jedním z nich. Neviděl bych v tom velký rozdíl. To je to, čemu říkám potřebná funkce náboženství. To je to, co je viditelné, co má nějakou strukturu. Jestliže to je křesťanství, tak jeho funkce je čím dál tím menší. Vyprazdňují a prodávají se kostely – nejen u nás, ale i jinde v západní Evropě.

ČESKÁ POZICE: Určitě už jste také mnohokrát slyšel věty o tom, že moderní kapitalistické společnosti chybí nějaký korektiv, něco, co už možná není to institucionalizované náboženství, ale prostá víra, která by ho nějak zlidštila. Prostě že chybějí hodnoty, které třeba to křesťanství udržovalo při životě...

KOZLÍK: Znam tahle prohlášení. Dobře, něco nám chybí, řekněme, že nějaké hodnoty. Myslíte si ale, že ten kapitalismus byl nějak humánnější v 19. století? Určitě ne. Kostely byly plné, církev měla obrovskou moc, ale kapitalismus humánnější nebyl. Naopak.

ČESKÁ POZICE: Je to tedy fráze?

KOZLÍK: Je to trapná fráze. Křesťanství už kapitalismu hodnoty dodávalo, a nijak se hodnotově kapitalismus v té době neleskl.

Hodnoty tady plují jako ryby v akváriu

ČESKÁ POZICE: Jak vnímáte to neustálé volání po hodnotách, které se prý rozpadly?

KOZLÍK: Trochu obecněji: o hodnotách se mluvilo v předminulém a minulém století jako o něčem, co přijde po náboženství. Říkalo se:

Nemluvme o Bohu a božích vlastnostech, mluvmе o hodnotách! Já ale vlastně nevím, co to ty hodnoty jsou. Nějaké pojmy?

ČESKÁ POZICE: Ale co potom s tvrzeními, že naši společnosti hodnoty chybějí, když říkáte, že nevíte, co to ty hodnoty jsou? Často zaznívá: Kdybychom ty hodnoty měli...

KOZLÍK: V tom slově „měli“ je ale ten háček. My je přece máme, nebo ne? Umíme je vyjmenovat. Umím je vyjmenovat já, umíte je vyjmenovat vy. Dovede to každý. Všichni řekněme, že je to přátelství nebo že to je solidarita a láska.

ČESKÁ POZICE: Volání po hodnotách je pak iluze? Hodnoty máme, každý je zná, ale nedokážeme podle nich žít?

„Církev tady dva tisíce let s hodnotami šafářovala, ale jestli někde došlo k jejich realizaci, tak vždy na okraji“
KOZLÍK: Hodnoty tady plují jako ryby v akváriu. Můžeme je obdivovat. Ale musíme k nim asi nějak jinak přistoupit, jinak o nich přemýšlet. Přestaňme si vyprávět příběhy o tom, jaké hodnoty bychom rádi měli! Ukažte mi člověka, který by řekl, že jeho hodnotou je sobectví nebo nenávisť. Všichni víme, že život je jinde, ale necháváme si pohádku o hodnotách jako o něčem, co by bylo krásné, kdyby bylo...

ČESKÁ POZICE: Nesouvisí to s tou iluzorní představou, která praví, že lidé jsou vlastně dobří, že stačí, kdyby se jim jenom trochu pomohlo – třeba kdyby jim křesťanství ukázalo ty pravé hodnoty – a oni by pak podle nich žili šťastně a v harmonii? Není to celé jedna velká utopie?

KOZLÍK: Utopie není správné slovo. Křesťanství, nebo přesněji církev tady dva tisíce let s těmi hodnotami šafářovala, ale jestli někde došlo k jejich realizaci, tak vždy na okraji, nikdy ne v širokém proudu.

Žádná idyličtější doba nebyla

ČESKÁ POZICE: Často se říká, že dnešní západní civilizace je tak trochu chaotická, že neexistují pravidla, která by se dodržovala.

KOZLÍK: Proč by někomu měl vadit chaos? Z chaosu se přece může vynořit něco, co bude mít smysl. Takže mně chaos vůbec nevadí.

ČESKÁ POZICE: Co ale pak s tou konzervativní kritikou, a kritikou často přicházející od křesťanů, že se rozpadá morálka, že upadáme do chaosu? Co se vši tou obhajobou „tradiční“ rodiny? Co s odporem vůči homosexuálním svazkům? Jejich recept je jednoduchý: Vraťme se ke starým dobrým hodnotám...

KOZLÍK: Tak na to jsem úplně alergický. Jakmile někdo začne mluvit o návratu, tak mluví o něčem, co bych rozhodně nechtěl. Jednak myšlenka, že se lze vrátit, je iluze, jednak je iluze, že byla nějaká idyličtější doba, než je tato. Vracet se určitě ne! Pravda je, že v naší tradici je něco, na co lze navázat, to je asi to správné slovo, vracet se ale není k čemu. Návratu bych se bál.

ČESKÁ POZICE: Když říkáte, že navazovat ano, tak na co?

„Pravda je, že v naší tradici je něco, na co lze navázat, to je asi to správné slovo, vracet se ale není k čemu“ KOZLÍK: V mém teologickém myšlení je rozhodující víra, nikoli náboženství. A křesťanství se nepodařilo to, co chtěl apoštol Pavel. Ve sporu prvních křesťanů o to, jestli se mají dodržovat mojžíšovské předpisy, čili jestli se má dodržovat tradice, tak apoštol Pavel ve svém listě Filipským říká tvrdě: „Já jsem žid, byl jsem vychován jako žid, a to všechno mám za lejna.“ Takhle tvrdě to tam je psáno. On nechtěl založit novou tradici, nové náboženství, chtěl tradici nahradit třemi hodnotami, s nimiž přichází, a to vírou, nadějí a láskou. A to se mu nepodařilo, protože křesťané tu novou tradici chtěli. Chtěli nové kultury, svoje kultury – třeba Vánoce. Bohužel.

ČESKÁ POZICE: To ale asi není úplné specifikum křesťanů – vytváření kultů bude obecná lidská vlastnost.

KOZLÍK: Rozhodně. Když se ale bavíme o tom, na co navazovat, pak právě na apoštola Pavla. Na ta jeho slova: „Celou tradici jsem odhodil jako lejna.“ Dokonce si myslím, že převáží-li to, čemu říkám náboženství, je to na škodu – rozděluje pak lidi.

ČESKÁ POZICE: Předpokládám, že právě toto je základem vašich kázání...

„Snažím se, a nedaří se mi to, ve svých kázáních říci, že skutečně věřit, věřit bez náboženských opor, věřit v Ježíšově smyslu, může jenom ateista“ KOZLÍK: Ano. Snažím se, a nedaří se mi to, říci, že skutečně věřit, věřit bez náboženských opor, věřit v Ježíšově smyslu, může jenom ateista. Ale skutečný ateista, ten, který dospěje k tomu bodu, že Bůh není nic ve světě, že to není ani pojem, že není prostě nic, na co bychom mohli ukázat jako na jsoučno mezi jsoučny. To je bod prázdnoty bez Boha a v tom okamžiku se otevírá prostor pro skutečnou víru. Najednou to, co není, Bůh, začne působit, jako něco, co teprve tou vírou ožívá. A čím větší spolehnutí je na to, co není, tím více to působí. Je to cosi jako

antimýdlo – užíváním roste. A k tomu nepotřebujeme náboženské opory, naopak. Je potřebné vědět, že ty berličky nejsou, není, oč se opřít!

ČESKÁ POZICE: Ale v tom je možná ten problém – lidé berličky přece potřebují. Potřebují se opřít, potřebují mít jistotu. To, o čem mluvíte, dokáže minimum lidí.

KOZLÍK: Ano, je to náročná věc, ale všechno něčím začíná. A ta formulace, že skutečně věřit může jen ateista, není moje. Ta je Slavoje Žižeka. Ten to ovšem řekl, ale neprovedl to.

Vánoce jsou svátky konzumu

ČESKÁ POZICE: Sedíme spolu v obchodním centru, všude kolem jsou všemožné přihlouplé vánoční výzdoby, lákadla na skvělé slevy a tak podobně. Pokud jsou ale Vánoce jen nějakým dílem tradice, kultu, tak vlastně ta transformace do konzumní podoby až tak nevádí.

KOZLÍK: Ale samozřejmě, Vánoce jsou svátky konzumu. Obchodní řetězce by jako první protestovaly proti nějaké změně. Naopak musejí vymýšlet další a další svátky, aby byl důvod k nákupu. Někdy slychávám, že za vším tím konzumem je skryta přeci jen snaha koupit něco lidem, které mám rád. Dárek mohu ale koupit vždy, nepotřebuji k tomu křesťanskou tradici – můžu ho stejně tak koupit o svátcích slunovratu nebo o saturnáliích. Je to úplně jedno.

ČESKÁ POZICE: Není ale na těch Vánocích zajímavé, že se sice honíme za nákupem všech těch dáreků, uklízíme a stresujeme se, ale pak během vánočních dnů přece jenom začneme přemýšlet o tom, jestli žijeme správně? To bychom možná o svátcích slunovratu nedělali...

„Všichni tomu konzumu sloužíme, ačkoli dobře víme, že nemá smysl“ KOZLÍK: Dobře, i lidi, kteří jsou sobečtí celý rok, na Vánoce trochu zjihnou. Dokonce jsou ochotní i něco sponzorovat, dát něco na charitu. Je tam vidět, že honba za ziskem nemá smysl. Pravda, je tam něco pozoruhodného. Všichni tomu konzumu sloužíme, ačkoli dobře víme, že nemá smysl.

ČESKÁ POZICE: Proč si to ale uvědomujeme právě o Vánocích?

KOZLÍK: Já si spíš myslím, že si takovou věc můžeme uvědomit při jakýchkoli oslavách, nepotřebujeme na to specifický kultický svátek – Vánoce. Jasně, pro ty, kteří jsou sami, nebo třeba někoho ztratili, tak pro

ně jsou vánoční dny bolestné. Je to rodinná slavnost a oni nemají nikoho. Mně před Vánoci, když mi bylo deset, zemřela maminka, a od té doby nebyly pro mě Vánoce nic zvlášť radostného. Babička vždy plakala, vzpomínala.

Všichni jsme oběti komunismu?

ČESKÁ POZICE: Jak se díváte na vývoj církvi u nás po roce 1989?

„Můžu vám říct, že jsem si po létech začal říkat, kéž je nikdy nepotkám na ulici, protože by mi teď řekli: Co jsme vám říkali?“

KOZLÍK: Asi budu kritický. Myslím, že po roce 1989 se vydaly naše církve špatným směrem. Církve ve svých institucionálních hlavách, ale nejen ve svých hlavách, přeci kolaborovaly s komunistickým režimem, nebo ne? Církevní představitelé dokonce hanebným způsobem. A já očekával po listopadu 1989 nějaké pokání, pokání nad vlastním selháním, a tím nastavení morálních pravidel. Křesťané měli být první, kteří uznají své podílůnictví, svou vinu, kolaboraci. Ale co se stalo? Vyhlásili se za oběť! A tak se postupně za oběť vyhlásili všichni. Podívejte se na lidovou stranu, čtyřicet let kryli záda KSČ. Přitom to tenkrát bylo jasné, vždyť se o lidovcích říkalo B tým KSČ.

ČESKÁ POZICE: Ono to opravdu prostoupilo celou společnost. Dneska to vypadá, že jsou oběti komunistického režimu všichni, najít viníka je jako hledat jehlu v kupce sena...

KOZLÍK: Já k tomu mám pěknou osobní vzpomínku. Když jsem po listopadu přišel na ministerstvo vnitra a rovnou jako náčelník čtvrté správy sledování, měl jsem pod sebou sedm set lidí, z nichž někteří dříve sledovali mě. Ve chvíli, kdy zjistili, že jsem nepřišel jako národní mstitel, tak se mnou někteří začali diskutovat – a představte si, že všichni se taky chápali jako oběť. Říkali: My jsme profesionálové, umíme sledovat a nejsme přece vinní za to, jaké jsme měli vedení.

ČESKÁ POZICE: Já teď právě dopsal knihu, která se dotýká normalizace, a mluvil jsem s bývalým okresním šéfem Státní bezpečnosti, který mi říkal podobnou věc: „Podívejte, já jen dělал svou práci, bavila mě, nebyl jsem vůbec ideologický, ale my všichni jsme se báli krajského šéfa. To byl stalinista jako řemen!“ I ten okresní šéf StB se situoval do role oběti.

KOZLÍK: Jasné, každý měl přece nad sebou nějakého svého šéfa. Kdo je pak ale ten viník? Generální tajemník ústředního výboru? Sovětský svaz? Ještě ale jedna věc k těm diskuzím s podřízenými na vnitru. Bylo

strašně zajímavé, a bylo to jediné, na čem jsme se neshodli, že sporné bylo heslo „Pravda a láska“. Oni říkali: „To je lež, to je volovina! Vždy jde přece jen o moc a o peníze.“ Můžu vám říct, že jsem si po létech začal říkat, kéž je nikdy nepotkám na ulici, protože by mi teď řekli: Co jsme vám říkali?

Jan Kozlík (1946)

Absolvent Evangelické teologické fakulty, podepsal Chartu 77 a v roce 1983 byl jejím mluvčím. Po listopadové revoluci v roce 1989 odešel z kotelny pracovat rovnou do tehdejšího federálního ministerstva vnitra. Dlouhá léta byl pak zaměstnán v Bezpečnostní informační službě. Neopustil ale ani církevní prostředí – dle svých slov dodnes jednou měsíčně káže ve svém sboru Českobratrské církve evangelické ve Mšeně u Mělníka, jehož je kurátorem.

Přemysl Houđa

Vyšlo 28.12. 2013 na portálu www.ceskapozice.cz

Už asi nejsme ti nejsilnější hráči...

O příčinách výbuchu první světové války s historikem Ivanem Šedivým

Kde hledat příčiny vzniku 1. světové války?-

Dodnes nemáme jednoznačnou odpověď. Černobílé odpovědi jsou zavádějící - slouží nějakému politickému či ideovému účelu.

Zapříčinil vznik války sarajevský atentát nebo Německo svou válečnickou politikou?

Jsme schopni pojmenovat celou řadu hlubších dílčích příčin než výše zmíněný atentát - politických, psychologických, ale také ekonomických. Mezi badateli není shoda, zda základní popud šel od Rakousko-Uherska nebo od Německa. Můžeme diskutovat, jestli se Německo na válku připravovalo dlouhodobě, nebo se v určitém okamžiku začalo obávat své diplomatické izolace a vstoupilo do konfliktu dříve, než ostatní mocnosti byly dostatečně silné.

Na obou stranách existovala představa, že se nějak s tou válkou popasují. Nicméně - všechny státy měly zkušenost jenom s těmi minulými válkami. Byť ničivé, byly hodně rychle rozhodnuty a

neotřásly základy válčících států. V roce 1914 tady nebyl nikdo, kdo by si představil fatální následky, které válka nakonec přinesla - 10 milionů obětí, pád monarchií, zruinované hospodářství středo i západoevropských států. Že bude zmrzačena jedna či dvě generace lidí, kteří pod vlivem válečných zážitků byli náchylnější naslouchat ideologiím nacismu, fašismu nebo komunismu.

A nevíme, jakou roli v tom všem mohla hrát iracionalita a náhoda. Řetězec smluv se odvíjel tak, že státy vstupovaly do války už nezávisle na tom, co politici nebo nakonec i vojáci chtěli. Například Rakousko-Uhersko nemělo s Velkou Británií žádné významné spory a už vůbec ne se Spojenými státy.

V prosinci roku 1916 byly první pokusy o dohodu o mír mezi císařem Karlem a mocnostmi Dohody (Francie Velká Británie). Jak to, že k uzavření míru nedošlo?

Běželo to po dvou rovinách. Jednak společné aktivity Německa a Rakousko – Uherska, jejich minimálním cílem bylo zachování statu quo ante. To znamená, že po uzavření míru to mělo vypadat stejně jako před válkou. K tomu Karel v průběhu roku 1917 prostřednictvím bratru své manželky – císařovny Zity - vedl tajná mírová jednání s Francií. Byl ochoten případný mír zaplatit připojením Alsaska – Lotrinska k Francii (na účet Německa), byl otevřený k ústupkům v jižních Tyrolích vůči Itálii. Když to bylo zveřejněno, Karel musel vykonat omluvnou cestu do Německa. Vedlo to k posílení závislosti Rakousko-Uherska, které nebylo schopno dál vést efektivně válku bez Německa. V případě uzavření separátního míru Rakousko- Uherskem nebylo jasné, co udělá Německo. V roce 1918 mělo Německo poměrně silné zálohy ve Slezsku, které by byly schopny zasáhnout v Čechách.

Co bylo hlavní příčinou vstupu USA do války?

Měl bych zdůraznit morální aspekty - Němci například potopili několik civilních plavidel. Důvod byl velmi prozaický. Spojené státy nastrkaly do západních Spojenců – zejména do Velké Británie tolik peněz, že potřebovaly pohlídat svoji investici. Nemohli připustit, aby Británie utrpěla porážku.

Válčilo se různými prostředky. Například Německo podporovalo bolševickou revoluci v Rusku.

Byla to jedna z prvních válek, kde se začínaly používat způsoby vedení války podle pravidla účel světí prostředky, a to na obou stranách.

Využití ruských bolševiků bylo myšleno jako nějaká dočasná diverze. Nikdo si nepředstavoval, že se z Ruska stane obrovská bolševická říše trvající 70 či 80 let a že ten duch tam bude přežívat dodnes.

První světová válka odstartovala nástup totalitních hnutí – komunismu a nacismu.

Válka nástup těchto dvou hnutí akcelerovala a ulehčila. Nacistické myšlenky se začínaly formovat už před 1. světovou válkou – mimochodem také v českoněmeckém pohraničí. -bolševici fungovali také už před válkou. Velká část lidí v důsledku válečné zkušenosti zcela otupěla vůči všemu násilí. Obě hnutí nabízela násilná řešení ve jménu světlých zítřků. Říkala, že tady bude přechodné období – „když se kácejí les, lítají třísky“. Řadě lidí to zřejmě nevadilo, protože zažilo pět let v zákopech. Říkali si, že nic strašnějšího, než to, co prožili, to být nemůže. Tady byly miliony, které viděly, co vykoná masa lidí. Dvacet, třicet, sto tisíc lidí padne, ale stejně ta masa je schopná dosáhnout svého cíle.

Má se za to, že 1. světová válka byla koncem zlaté epochy s lepšími mezilidskými vztahy.

Je to konec jedné epochy. Skončil sociální smír, skončil jeden druh politiky. Politika se stává násilnou záležitostí hájení třídních stavovských zájmů. Politici uvádějí do pohybu statisíce lidí. Už nejde tolik o programy - začíná éra libivých hesel a podbízení se voličům z hlediska materiálního, je to doba, kdy mezilidské vztahy začínají být odlidštěné, což za Rakousko – Uherska v mnoha směrech nebylo.

Není škoda, že se Rakousko – Uhersko rozpadlo?

Rakousko-Uhersko vytvořilo pro národní rozvoj v 19. století velmi solidní základ. Na konci 18. století česky mluví pár vzdělanců a před 1. světovou válkou je tady zcela hotová česká společnost, která má svoji kulturu, politiku, ekonomiku. Ústava z roku 1867 byla jednou z nejdemokratičtějších té doby - zajišťovala veškerá občanská práva. To, že se rozpadlo, je přirozený proces.

Ve vaší knížce oceňujete výkony českých vojáků, bojujících v rakousko – uherské armádě. Padlo jich nejméně 138 tisíc, legionářů pět a půl tisíce. Proč byli čeští vojáci stateční i v rakousko – uherské armádě? Klasicky byli vždy oceňováni pouze legionáři.

Na „ruské“ – severovýchodní frontě – byly bojové výkony českých vojáků laxní. Roli hrála slovanská spřízněnost s Rusy, ale

pravděpodobně hlavní důvodem byly často nevyhovující podmínky, ve kterých válčili. Říkali si – když se vzdám, bude se mnou ruský bratr zacházet dobře. Rozdílná situace byla na italské frontě. S Italy už bojovali dědečkové vojáků, kteří nyní nastoupili do války. Ať už to bylo v roce 1848-9 pod Radeckým, 1859 a v roce 1866. Italové byli bráni jako tradiční nepřítel. V italském zajetí čeští emigranti vůči svým krajanům postupovali poměrně necitlivě, nábor do legií byl prováděn dost násilně. Italové používali legie v podstatě jako kanonenfutr a některé legionáře nechali pro zbabělost popraviti – byl z toho velký odpor mezi legionáři a velký skandál. Do italského zajetí se českým vojákům tolik nechtělo.

Jaký je Váš názor na vznik útvaru Deutschböhmen na území vznikajícího Československa v prosince 1918? Čeští Němci se prý zachovali podle práva na sebeurčení národů - podobně jako Češi či Čechoslováci.

Myslím si, že historicky je to jiná situace než v roce 1938. V období poválečného chaosu se každý z obou národů snažil svoji existenci zabezpečit podle svých představ. Z tohoto hlediska je chování Němců pochopitelné, chtěli být součástí německého širšího celku. Nebylo to však podle práva na sebeurčení. To předpokládá, že národní stát vzniká za situace, kdy jiný národní stát ten národ nemá. A Němci měli v tu dobu už dva. Vznik jejich národního státu nebo připojení se k už existujícím národním státům, ať už k Německu, nebo německému Rakousku, by znamenalo rozbití a zmrzačení existujícího českého státu. To nebylo tak, že by zmrzačili a rozbili vznikající Československo, oni by rozbili a zmrzačili stát, který tady stále de facto, byť jako součást rakouského celku, byl - české království. Byl to akt, který nebral ohled na nic jiného. Myslím si, že vznikající Československo zejména díky garnituře Masarykově, nikoliv už tak garnituře Kramářově – ta byla opravdu nacionálně vyhraněná - nabídlo Němcům relativně slušné podmínky. V každém případě tisíckrát slušnější než potom na oplátku za druhé války nabídli Němci nám v podobě Protektorátu.

Byly reparace vůči Německu po 1. světové válce spravedlivé? Tvrdí se, že byly příliš tvrdé, že Francie si hojila své rány.

Existuje dvojí pohled. Britský ekonom John Mynard Keynes ve své práci Ekonomické důsledky versailleského míru tvrdí, že dohodové mocnosti uložily Německu takové podmínky, které ho povedou k nějaké

snaze o odvetu. Historik Niall Fergusson ve své knize The pity of war (Nešťastná válka) říká, že reparace nebyly pro Německo tak zdrcující jak by se mohlo zdát. Poukazuje na velkou hospodářskou krizi, která vedla k dynamizaci a racionalizaci německého hospodářství.

Reparace nebyly hlavní důvod, který by Německo někam vykolejil. Nesplácelo je všechny, došlo ke čtyřem změnám plánů splácení. Z původních reparací splatilo jen malou část.

Rozvoj Německa byl v meziválečném období velmi dynamický tak, jako byl v 90. letech 19. století. Z toho pohledu se zdá, že reparace Německo zas tak strašlivě nepoškodily.

Je existence EU a její snahy odpovědi na neblahé zkušenosti 1. světové války a na procesy, které byly nastartovány – komunismus, nacismus, nacionalistické tendence?

Je třeba si uvědomit, že na rozdíl od situace před první válkou klíčoví hráči dneska už pravděpodobně nesedí v Evropě. Evropa tady může hrát nějakou roli ještě desítky let, ale už rozhodně nebude hrát první housle. Ona už je skoro určitě nehraje ani teď.

Takže ohlédnutí po 100 letech na 1. světovou válku nám už asi příliš nepomůže.

Jediný rozdíl je možná v tom – my si to možná jakoby neuvědomujeme – že mír po 1. světové válce byl poslední akt, kdy evropské mocnosti rozhodovaly o světovém uspořádání. My si dnes už málo uvědomujeme, že už nejsme ti nejsilnější hráči ve světě. Možná, že málo přemýšlíme o tom, jak se s touto situací vypořádat.

Ivan Šedivý . historik – specializuje se na moderní dějiny střední Evropy od poloviny 19. stol. do vypuknutí 2. světové války (3 okruhy – vyprávěcí politické dějiny, historická paměť, vojenské dějiny). Přednáší na FF UK a na Metropolitní universitě Praha. Autor knihy „Češi, české země a velká válka 1914 – 1918.

Michal Šimek

Rozhovor vyšel v Perspektivách 04/2014 (příloha Katolického týdeníku č. 08 / 18.- 24. února 2014) u příležitosti konání mezinárodní konference „Národy spolu a proti sobě“ konané v Praze ve dnech 21.-23. února 2014, kterou svým příspěvkem zahájil Ivan Šedivý. Konferenci uspořádalo Sdružení Ackermann-Gemeinde.

Evropská identita po 100 letech

Pražská konference Ackermann- Gemeinde, věnovaná hledání evropské identity v souvislosti s letošním stým výročím začátku první světové války, ukázala jednu základní věc: lidé z různých států, různých vyznání stejně jako lidé dobré vůle si přejí žít v demokratickém světě, zaručujícím svobodu, toleranci a dialog.

Příčinou války byl vypjatý nacionalismus, zdůrazňujícím nadřazenost jednoho národa nad druhým. Vůči tomu nebyli imunní ani mnozí křesťané v žádném z nástupnických států habsburské monarchie. To během konference připomněl jak historik Jaroslav Šebek z Historického ústavu AV ČR, tak Peter Morée z Evangelické teologické fakulty UK Praha.

Po první světové válce se církve často přímo ztotožňovaly s konkrétním národem.

V Československu, definovaném jako národní stát Čechů a Slováků, byla katolická církev v hluboké defenzivě vzhledem k velkému počtu výstupů jejích členů a protikatolickým postojům řady vedoucích státních představitelů: „Proto také čeští katolíci v této fázi stavěli loajalitu vůči národu výše než hledání styčných bodů s německými věřícími...Signifikantní byl pro tehdejší postoje českého katolicismu názor spisovatele Jaroslava Durycha, který tvrdil, že spolupráce s německými katolíky by měla osudnější následky než habsburský protektorát,“ zdůraznil Jaroslav Šebek.

Petr Morée pak připomenul vděčnost českých evangelíků císaři Františku Josefovi I. poté, co je protestantským patentem z roku 1861 zrovnoprávnil s katolíky – byť se z jejich hlediska jednalo jen o polovičaté řešení. Po pádu monarchie u nich převážila loajalita k českému národu a vymezení vůči římskokatolické církvi. Po císaři zaujal místo spasitele T. G. Masaryk.

Morée se rovněž zabýval minulostí německé evangelické církve v Československu. Ve třicátých letech byli někteří její členové předáky Sudetoněmecké strany. Na konferenci této církve v srpnu 1934 v přednášce „Národ Boží mezi národy“ zazněl výrok, že třetí říše je odleskem Božího království. Vedení této církve, například ústy církevního prezidenta Wehrena Fenniga, už v roce 1937 varovalo před ztotožněním víry a národa

Vyrovňovat se s dědictvím minulosti lze různým způsobem. Norbert Axmann z velvyslanectví Spolkové republiky Německo při zahájení konference připomenul především postavu kancléře Konráda Adenauera a jeho úsilí o smíření po druhé světové válce na křesťanském základě.

Během česko-německé mše svatě sloužené v pražském chrámu Panny Marie Sněžné zazněla z úst P. Antona Otteho, rodáka ze slezské Vidnavy, následující slova: „*Nepřítelství nekončí porážkou nepřítele, ale smířením. Tedy tím, že se z nepřítele stane přítel.*“

Michal Šimek

Vyšlo v Perspektivách 5/2014 (příloha Katolického týdeníku 10/2014 s datem 4.-10. března 2014).

Ukrajina mezi svobodou a konfliktem

S Jefimem Fištejnem o ruské propagandě, anexi Krymu a hodnotách na kyjevském Majdanu.

Pokud má někdo čas a energii sledovat v médiích vývoj událostí na Ukrajině, musí dříve či později dát za pravdu těm, kdo tvrdí, že v moderní válce jsou často mnohem důležitější přesně mířená slova a dezinformace než tanky a rakety. Ruské strašení ukrajinským nacionalismem, antisemitismem a terorismem vůbec není důsledkem čichsi paranoidních představ, nýbrž perfektně odvedenou propagandistickou operací.

O jaké hodnoty Ukrajincům při zápasu na kyjevském Majdanu šlo?

Ruská propaganda se snažila od samého počátku vykreslit tento zápas jako etnický konflikt. První, kdo na Majdanu zahynul nebyl Ukrajinec, ale snad Armén či Bělorus, byli tam Židé. Ukrajincům nešlo tolik o vstup do EU, ale o možnost směřovat do Evropy. A taky měli strašnou nechuť vrátit se do područí Ruska prostřednictvím Euroasijského svazu, kde by byli nuceni převzít hodnoty autoritářské s omezenou svobodou slova, shromažďování a tak dále. Měli za sebou zkušenost kriminálně oligarchického zřízení - nachlup stejné zřízení vládne v samotném Rusku. Nechuť stát se součástí takového zřízení na velmi dlouhou dobu, možná navždy vedlo časem ozbrojenému odporu. Takže jednalo se –

pokud mluvíme o hodnotách - o snahu ponechat pro sebe historickou možnost připojit se k hodnotám, na kterých je lépe nebo hůře vystavěna západní společnost.

Jak vnímáte Putinovu argumentaci po anexi Krymu, že musel hájit zájmy ruských mluvících obyvatel tohoto poloostrova, kterým bylo ze strany ukrajinského státu ubližováno? Nemohl by například se stejnou logikou okupovat Českou republiku? Vždyť dnes na Václaváku slyšíme hodně lidí mluvit rusky.

Přesně tak. Vnímám to jako velmi hrubou, brutální lež. Putin chce říct – máme sílu na to, abychom se prosadili. Ve svém projevu před Státní dumou, když navrhoval připojení Krymu po referendu, řekl, že ruský národ je největší rozdělený národ na světě. A proto tu nespravedlnost nebudeme snášet a napravíme. Měl určitě na mysli toto - Ruská federace má právo přijít tam, kde jsou Rusové, a nějak je ochránit. To je v podstatě vyhlášení války v pojmu suverenity a národní nezávislosti. Putin neříká nic jiného, než že podle principu etnické solidarity jsou Rusové kdekoli na světě chráněnci a subjektem práva Ruské federace. Neznamená to nic jiného než dobytvačnou válku. Dělení Evropy podle etnického principu by znamenalo nekonečný řetězec dobytvačných válek. **Nehrozí nebezpečí ruské okupace Ukrajiny? Lze mu zabránit např. sankcemi ze strany EU a USA?**

Sankce nebudou rozhodujícím faktorem, zda obsadit východ Ukrajiny, nebo nikoli. Rozhodující bude představa, zda Rusové narazí na tuhý odpor. Asi by narazili na poněkud rozhodnější odpor než na Krymu, to by mohlo aspoň pozměnit kalkulaci. A samozřejmě ekonomické dopady. Rusko vstupuje do neklidných časů v době, kdy jeho ekonomika je v úpadku. Mluví se o stagnaci či recesi. Krym se stane dalším dotačním regionem, kterých má Rusko spoustu.. Rusko bude prožívat ekonomicky velmi krušné časy. A to nepochybně ovlivní i rozhodnutí, zda vpadnout na východ Ukrajiny.

Někteří kritici tvrdí, že lidé jako vůdce opozice Vitalij Kličko a jeho stoupcí v době zápasu na Majdanu nerespektovali zaběhnutá pravidla, například to, že prezident Janukovyč byl legitimně zvolen ukrajinským prezidentem v roce 2010. Snahou o jeho sesazení přý porušili pravidla demokracie. Jak Vy sám to vidíte?

Pravidla demokracie samozřejmě vyžadují, aby volená moc měla svoje funkční období a aby masový protest v ulicích nezaměňoval a

nevytlačoval princip voleb. Jestliže legitimně zvolený prezident nebo vládce se stává náhle třeba uzurpátorem moci, vstupují do hry úplně jiná pravidla. To je podchyceno Chartou OSN jako právo obyvatelstva na svržení diktatury a na ozbrojený boj proti diktaturám. Janukovyč byl skutečně zvolen legitimně, ale vládnul nelegitimními prostředky. Tím, že svoje rozhodnutí nepodepsal asociační dohodu s nikým nekonzultoval, přirozeně mohlo vyvolat Majdan. Když už byl Majdan, začal protlačovat přes jemu oddaný parlament zákony o omezení svobody tisku, svobody shromažďování – a to už je vládnutí nelegitimními a nedemokratickými prostředky. V konečné fázi začal střítet do lidí. Moskevská propaganda na tom staví, že byl vyštván. Jak byl vyštván? Zmizel, aniž by to vůbec někdo tušil. Takže parlament se ústavní většinou usnesl a Janukovyče zbavil prezidentských funkcí..

V souvislosti se zápasem Ukrajinců se mluví o tom, že navazují na ideje Stepana Bandery, jehož Ukrajinská povstalecká armáda měla během 2. světové války povraždit na sto tisíc Poláků, Čechů a Židů, většinou civilního obyvatelstva, připomíná se i jeho spolupráce s nacisty. Dnes jsou angažující se Ukrajinci označováni za fašisty, neonacisty... Můžete se k tomu vyjádřit?

Myslím, že nejlepší vyjádření k tomu podala Federace židovských obcí Ukrajiny, ve kterém se hlásí k Majdanu. Fakta svědčí o tom, že samozřejmě k nějakým excesům tam mohlo docházet. Moskva toho zneužívá a mluví o tom, že k moci se dostaly antisemitské síly. Jaké konkrétně? Mimochodem vůdce Pravého sektoru, o němž se to tvrdí, se setkal s vrchním rabínem Ukrajiny a ujistil ho, že ani jeho hnutí dnes na Ukrajině není antisemitské. Nebezpečí mohlo pramenit za prvé z neuvědomělých lidí, kteří se jaksí ke každé revoluci a ke každým zmatkům připojí, za druhé z profesionálních provokatérů vydržovaných Moskvou, kteří tam dělají obrovskou a zruďnou práci. Teď k Banderovi a k celému obvinění – obyvatelé západní Ukrajiny vidí v jeho postavě - poněkud idealizované – svého hrdinu. A nevidí v něm hrdinu na základě toho, že to byl Židobijce a antisemita. On spolupracoval s Němci zhruba tak, jako mnozí z našich odbojářů, protože seděl v koncentráku. Bandera byl zatčen jako zástupce západoukrajinské inteligence, který na začátku zahajoval válku s Němci. Později, když se válečná vlna překutálela na Západ a vstoupily sem sovětské armády, pochopil, že Ukrajina nebude volná. A pokračoval ve

válce proti Sovětům. Určitě v jeho armádě složené z ukrajinských velmi neuvědomělých sedláků bylo dost antisemitů. Nicméně chtěli, aby jejich země nebyla ani německá a ani sovětská. Je paradoxní, že Putin a jeho moc obviňuje Majdan z neonacismu. Vždyť on na Západě šikuje frontu svých stoupenců důsledně jen z bývalých komunistů, současných komunistů a z neonacistů. Dobrým příkladem je delegace pozorovatelů, dohlížejících na Krymu na referendum. Pozvánky k misi dostali nejen extremisti (ti pozvání odmítli), ale skuteční nacisti. Takový byl předseda mise pozorovatelů Mateusz Piskorski, v Polsku známý fašista a antisemita, obdivovatel Hitlera, který hajluje na veřejnosti.

Kritici tvrdí, že nová ukrajinská vláda udělala řadu chyb, například zrušila jazykový zákon. Jak Vy sám hodnotíte její práci?

Není pravda, že ukrajinská vláda nastolila výměnu jazykového zákona. Tu nastolil parlament. A vláda stáhla tento návrh a řekla, že to není aktuální a že se k tomu vrátí až legitimní povolební vláda. I v jiných otázkách vztahu s ruským obyvatelstvem se vláda chová vcelku racionálně. Na Ukrajině, nikoliv v Moskvě se provádí dny ruštiny, kdy Ukrajinci se snaží dávat najevo, že ruština není zanedbávaná, natož není utlačovaná. Do roku 2010 platil jazykový zákon, který nikomu nevadil. Zajišťoval ukrajinštině postavení státního jazyka a nikdo proti tomu nic nenamítal. Ukrajinu navštěvovali před Janukovyčem delegace všech zemí světa včetně českého prezidenta a nikdo nevznášel otázku po postavení ruštiny. Ta otázka je zcela umělá a nastolená dnes jako podpurný argument pro brutální vpád a zabor území. Vláda samozřejmě je omezeně akceschopná. A zatím se dá pouze ocenit její zdrženlivost. Není jednotná, tvoří v podstatě čtyři frakce asi v tom poměru, jak to předpokládala dohoda Janukovyče se zbytkem, která byla podepsána Západem. To, že ta vláda není antisemitská nebo nějak nacistická, o tom svědčí skutečnost, že řada gubernátorů dosazených již novou vládou je židovského původu, přinejmenším dva z nich – jeden charkovský a druhý dněpropetrovský. Myslím si, že počínání té vlády dominuje zatím racionalita. Její možnosti jsou mimořádně omezené.

Snad nejvýrazněji se z evropských politiků v současnosti ve prospěch Ukrajiny angažuje polský ministr zahraničí Radosław Sikorski. Není to dobré znamení pro Evropu? Vždyť to bylo právě Polsko, které žilo s Ukrajinou koncem 1. světové války a v následujících letech v nepřátelských vztazích.

Ukrajina má s Polskem velmi staré historické účty, ale ne vždy zrovna určovaly jejich vzájemný vztah. Polsko je nejbližším spojencem Ukrajiny – ale ne až teď po Majdanu. Už od začátku tohoto tisíciletí, možná i předtím. Velkým podporovatelem Ukrajiny byl prezident Kwasniewski, před ním i Walesa. Sikorski zná dobře Ukrajinu a její problematiku. Je ženatý s Američankou Anne Applebaum, expertkou na Rusko. Sikorski ví o Ukrajině rozhodně víc než všichni ostatní státníci současné Evropy. Bohužel málokterý další evropský státník cítí nebezpečí toho ruského postupu tak jako Polák. Dneska se v ruském tisku i ve Státní dumě mluví o umělém státě Ukrajina, někteří používají ruský pojem slátaný, sešivaný. Právě s touto argumentací vystoupil Molotov po podepsání paktu s Ribentropem a řekl, že svoji existenci skončil neživotný, sešivaný, zaplátovaný polský stát. Dneska se to používá pro Ukrajinu.

Ještě ke vztahu západních a východních Ukrajinců. Putin očekával, že bude víc východních Ukrajinců, kteří se budou chtít k Rusku připojit.

Moskevská propaganda nás přesvědčuje, že Ukrajina je rozdělena zhruba po toku Dněpru a že východ na levé břehu je promoskevský a nejradši ze všeho by se připojil. Rozhodně tam naprostou menšinu tvoří lidé, kteří by se chtěli připojit k Rusku. Místní obyvatelé Charkova, Doněcku - ať už jsou to Rusové nebo Ukrajinci- dobře vědí, že Západ je pro ně lepší východisko než Euroasijský svaz. Oni chtějí úplně stejné příležitosti, které jim otevřel Majdan.

Jefim Fištejn- nar. 1946 v Kyjevě, politický komentátor, publicista a esejista, v letech 1969 - 1980 žil v Praze, signatář Charty 77, dlouhá léta působil v redakci rádia Svobodná Evropa, po převratu se vrátil do Česka, v letech 1996 – 1997 šéfredaktor Lidových novin

Michal Šimek

Vyšlo v Perspektivách 7/2014 (příloha Katolického týdeníku 14/2014 s datem 1.-7. dubna 2014)

